

регіону повинна здійснювати дисциплінарне провадження щодо адвоката, який одночасно є членом адвокатського самоврядування.

На нашу думку, одним із варіантів вирішення даної проблеми є закріплення на рівні закону норми, якою окремо визначатиметься процедура притягнення до дисциплінарної відповідальності адвоката, який входить до адвокатського самоврядування, а саме – шляхом направлення скарги до іншого регіону, що дійсно, сприятиме забезпеченню об'єктивного, неупередженого та справедливого її розгляду.

В цілому аналізуючи гарантії професійної діяльності вітчизняного адвоката, слід констатувати, що вони мають ряд законодавчих недоліків та суперечностей, одним із способів подолання яких є внесення змін до відповідних положень законодавства про адвокатуру, що в подальшому сприятиме зменшенню випадків їхнього порушення з боку третіх осіб.

#### **Список використаних джерел:**

1. Яновська О.Г. Правові гарантії діяльності адвоката-захисника в кримінальному процесі України: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Олександра Григорівна Яновська; КУ ім. Т. Шевченка. – К., 1997. – 210 с.

2. Синюкова Т.В. Юридические гарантии реализации прав и обязанностей советских граждан: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук/Татьяна Витальевна Синюкова. – Свердловск, 1986. – 19 с.

3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI // Відомості Верховної Ради України, 2013 р. – № 27. – С. 1438.

4. Правила адвокатської етики, затверджені Установчим З'їздом адвокатів України від 17.11.2012 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vkdka.org/pravil-advokatskoji-etiki/>.

**Білик І.М.**

*студентка,*

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

### **ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ЕКСПЕРТА ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ТЕРОРИСТИЧНИХ АКТІВ**

Експертні дослідження є важливим елементом розслідування злочинів, невиключним є також розслідування терористичних актів. Оскільки, слідчий не володіє спеціальними знаннями, результати експертних досліджень дають можливість визначити зміст та послідовність дій злочинця, чи була співучасть у вчиненні злочину, а якщо так, то яка участь (роль) кожного учасника злочину, виявити характерні риси злочинної діяльності, дозволяють виявити й використати максимальну кількість доказової інформації про певний елемент предмету доказування [4; 3].

Згідно зі ст. 1 Закону України «Про судову експертизу» «судова експертиза – це дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини

справи, що перебуває у провадженні органів досудового розслідування чи суду» [2].

З огляду на наведене визначення, експертизу проводить експерт. Проте не можна залишати поза увагою етап, що передує проведенню експертизи, а саме її призначення, що залежить від рішення певної уповноваженої особи. А.В. Дулов і П.Д. Нестеренко зазначають, що якщо «при проведенні загальної маси слідчих дій слідчий є особою, що виконує дії, то в цьому випадку його функція змінюється таким чином: у тактиці проведення експертизи слідчий в основному виконує функції організації, контролю та фіксації» [5, с. 249]. Тому слід зосередити увагу саме на організаційно-тактичних особливостях призначення різних видів експертиз під час розслідування терористичних актів.

Нормами Кримінального процесуального кодексу України [1] та Законом України «Про судову експертизу» [2] визначаються порядок залучення експерта та порядок проведення експертиз, щодо кожної із видів судових експертиз необхідно керуватися спеціально розробленими методиками.

Експертизу за матеріалами кримінального провадження терористичних актів слід призначати тільки тоді, коли в цьому є дійсна необхідність, тобто коли без відповіді експерта та на певні питання неможливо встановити істину в справі. Неприпустимо призначати експертизу для вирішення питань, що не потребують таких спеціальних знань, які не виходять за межі професійної підготовки слідчого або прокурора, тобто на вирішення експерта не можна ставити питання правового характеру [3].

З метою проведення експертизи слідчому, відповідно до Кримінального процесуального кодексу України [1], необхідно винести постанову про призначення експертизи, у якій чітко сформулювати питання, які потрібно вирішити, вказати об'єкти, які надаються в розпорядження експерта і підлягають дослідженню, а при необхідності провести порівняння та зазначити, які порівняльні зразки для цього направляються

Судові експертизи під час розслідування терористичних актів можна призначати як на початковому, так і на подальших етапах розслідування. Зрозуміло, що найбільш ефективнішим для розслідування буде призначення експертизи на початковому етапі розслідування, оскільки при призначенні на подальшому етапі існує велика ймовірність втрати слідів, збільшення тривалості, а отже, і зменшення ефективності досудового розслідування. Слід також враховувати і терміни проведення експертиз, які залежать, на думку І.В. Пирога, від таких чинників: «складність дослідження; навантаження експертів; наявність необхідного обладнання; кількість та якість наданих для дослідження об'єктів, матеріалів і поставлених для вирішення питань; середній час, витрачений на проведення цього виду дослідження; ступінь розроблення методики проведення цього виду експертиз» [6, с. 273]. Інакше кажучи, крім затримки у призначенні експертиз слідчим, є безліч суб'єктивних та об'єктивних чинників, від яких залежать якість і час проведення експертиз.

Серед експертиз, потреба в яких виникає під час розслідування терористичних актів, найпоширенішими є такі види експертиз:

вибухотехнічна, фоноскопична, фізико-хімічна, трасологічна, судово-медична, судово-психологічна, судово-психіатрична. Враховуючи специфіку даного злочину та слідчої ситуації можливе призначення й інших видів експертиз.

При вибухотехнічній експертизі вирішуються ситуаційні завдання з метою встановлення механізму події, відтворення матеріальної обстановки, розташування людей щодо вибухового пристрою на момент вибуху, технічної можливості приведення в дію вибухового пристрою за певних обставин, тощо.

До предмета вибухотехнічної експертизи відносяться фактичні дані щодо властивостей вибухових речовин, вибухових пристроїв, боєприпасів, слідів їх дії, механізму вибуху та інших обставин, пов'язаних з підготовкою, здійсненням та наслідками вибуху.

Тому перед направленням матеріалів до експертної установи слідчий може проконсультуватися з відповідним експертом з приводу формулювання питань, достатності зібраного матеріалу, а також про можливості експертизи.

При призначенні експертизи вибухових пристроїв, обставин і механізму вибуху особлива увага повинна бути приділена упаковуванню предметів і речовин, що направляються на дослідження.

При вирішенні організаційних питань призначення судово-психологічної експертизи при розслідуванні подібних злочинів, потрібно приділяти особливу увагу вибору експерта. Більше того, експертизу бажано проводити комісійно. Нормами нового Кримінального процесуального кодексу України передбачена можливість призначення експертизи не тільки одному експерту, а й експертам, тобто де-факто мова йде про призначення експертизи двом чи більше експертам, що за своїм змістом носить комісійний характер. Але законом не врегульовано статусу кожного експерта та межі його окремих повноважень, порядку організації проведення таких експертиз та випадки складання ними одного чи окремих висновків. Це також стосується і випадків, коли для вирішення завдання необхідне залучення експертів з різних галузей знань, тобто проведення комплексної експертизи. Однак в Кримінальному процесуальному кодексі України взагалі відсутні норми щодо можливості проведення таких експертиз, а при розслідуванні терористичних актів може виникнути необхідність проведення саме комплексного дослідження.

Судово-медична експертиза живих осіб у кримінальних провадженнях про терористичний акт, вчинений шляхом вибуху проводиться з метою встановлення характеру та ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, ступеня втрати працездатності; встановлення стану здоров'я, тощо.

В ході проведення судово-медичної експертизи речових доказів досліджуються різні об'єкти біологічного (кров, волосся, слина, кістки, органи та тканини тощо) походження [7].

Трасологічна експертиза в кримінальних провадженнях про терористичні акти, вчинені шляхом застосування саморобного вибухового пристрою, призначається, як правило тоді, коли з місця події вилучаються елементи декількох вибухових пристроїв і необхідно встановити, які ушкодження на конкретних об'єктах дослідження залишені від того або іншого вибухового пристрою.

Також трасологічна експертиза дозволяє вирішити питання про можливість використання тих або інших інструментів при виготовленні саморобного вибухового пристрою або окремих його складових і їх ототожнення (за слідами обробки на їхній поверхні або за наявністю слідів матеріалу окремих частин вибухового пристрою на робочих площинах інструментів, вилучених при обшуках у підозрюваних).

У ході проведення трасологічних експертиз можуть здійснюватися дослідження виявлених на місці події слідів ніг передбачуваних злочинців, транспортних засобів, залишків упаковки.

На місці вибуху нерідко вилучаються предмети або частини саморобного вибухового пристрою (елементи годинникових механізмів, радіо- і електропідривачів, осколки корпусу тощо), що з тих або інших причин не піддалися значним деформаціям і руйнуванням, на яких можуть зберегтися сліди рук, придатні для ідентифікації. Наявність на речових доказах слідів папілярних візерунків рук, залишених, можливо, особами, причетними до здійснення протиправних дій, викликає необхідність проведення дактилоскопічної експертизи з вирішенням традиційних для цього виду досліджень питань до проведення експертизи вибухових пристроїв, обставин і механізму вибуху.

Слідчий може прагнути встановити обставини, більш простим способом, уникаючи призначення експертизи, але це спрощення може обернутися юридичними ускладненнями й викликати юридичну помилку. Тому недопустимо змішувати надання консультацій з експертизою. Використання психіатричних знань на досудовому слідстві при розслідуванні злочинів, вчинених жінками, можливо й у таких формах як допит експерта, видача довідок зі спеціальних психіатричних питань і допит обізнаних у психіатрії свідків. Підводячи підсумки розгляду питань використання спеціальних знань слід зазначити, що вони часто використовуються також при таких слідчих діях як огляд місця події, огляд трупа на місці події. При розслідуванні злочинів, вчинених жінками можуть використовуватися спеціальні знання не тільки в галузі психології, психіатрії, медицини, але й в інших галузях наукового знання.

#### **Список використаних джерел:**

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон від 13.04.2012 № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013 р. – № 9-10. – С. 474.
2. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 № 4038-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1994. – № 28. – Ст. 232.
3. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затверджена Наказом Міністерства юстиції України № 53/5 від 08.10.1998 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=z0705-98>; <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0254-95>.
4. Белкин Р. С. Криминалистика. Общетеоретические проблемы / Р. С. Белкин, А. И. Винберг. – М. : Юридическая литература, 1973. – 264 с.
5. Дулов А.В. Тактика следственных действий / А.В. Дулов, П.Д. Нестеренко. – Мн. : Вы шэйша школа, 1971. – 272 с.

6. Пиріг І.В. Теоретичні основи експертної діяльності органів внутрішніх справ : моно- графія / І.В. Пиріг. – Дніпропетровськ : Дніпр. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2011. – 312 с.

7. Сервецький І. В. Судово-медична експертиза (Законодавче забезпечення та правила проведення експертиз): навч. посібник / І.В. Сервецький, С.В. Кандиба, С.В. Яковлев. – Київ, 1999. – 114 с.

**Веселовська Н.О.**

*здобувач,*

*Національна академія управління*

## **АНАЛІЗ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ АНТИСОЦІАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ДОРΟΣЛИХ ЖІНОК НА ЗЛОЧИННІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ**

*«Якщо ви народилися в світі насильства,  
ви прив'язуєте себе до насильства, а не до світу» [1]*

*О. Ренделл\**

Великою проблемою в сучасному світі є такий небезпечний вид злочинної діяльності, як втягнення неповнолітніх у вчинення злочинів. На жаль, і жінки мають великий вплив на антисоціальну поведінку дітей.

Незважаючи на актуальність дослідження даної теми, відсутні роботи науковців, які б комплексно досліджували вказану проблему. Мало уваги приділяється анкетуванню та аналізу впливу антисоціальної поведінки жінок на злочинність неповнолітніх.

За результатами проведеного нами анкетування серед жінок, які раніше вживали наркотичні речовини та/або перебували в місцях позбавлення волі, було встановлено, що існує залежність від антисоціальної та злочинної поведінки жінок та вплив її на виховання молодого покоління. Вперше запропоновано впровадити стратегічний план дій по захисту неповнолітніх та попередженню злочинів у цій сфері.

Ціль статті. Виявити реальні ризикові практики залучення підлітків до злочинної та/або антигромадської діяльності.

Дане дослідження проводилося серед 120 жінок, які раніше вживали наркотичні речовини та/або перебували в місцях позбавлення волі, та погодились прийняти участь в безкоштовному анонімному опитуванні та надали відомості про себе [2].

Вік респондентів експериментальної групи нашого дослідження становить 18-66 років. 93 опитувані жінки вживали наркотичні речовини, стаж вживання наркотичних препаратів становить від 2 до 27 років: 2-5 років вживання – 17 осіб; 5-10 років – 62 особи; понад 10 років – 14 осіб.

---

\* Доктор Ренделл Олександр, директор Центру жорстокого поводження з дітьми в Школі медицини Морхаус в Атланті.